

ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา

กับการรักษาวินัย

โดย นางหทัยรัตน์ ลักษณะจินดา นิติกรชำนาญการพิเศษ สพป.อ่างทอง

การขอมิ หรือเลื่อนวิทยฐานะของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่ ก.ค.ศ. กำหนด โดยมีผลต่อค่าตอบแทนรายเดือนที่ได้รับเพิ่มเติมจากเงินเดือน ทั้งนี้ เมื่อได้รับการอนุมัติให้เลื่อนวิทยฐานะแล้ว หน่วยงานตรวจสอบพบว่าผู้ได้รับการเลื่อนวิทยฐานะนั้นมีคุณสมบัติไม่ตรงตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ได้กำหนดไว้ ส่งผลให้ต้องเพิกถอนคำสั่ง จึงมีประเด็นสอบถามว่า เงินวิทยฐานะที่ได้เบิกจ่ายไปแล้วนั้น ต้องเรียกคืนจากข้าราชการรายดังกล่าวหรือไม่

พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๖๓ กำหนดว่า “ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดได้รับการแต่งตั้งให้เลื่อนตำแหน่ง หรือเลื่อนวิทยฐานะ โดยไม่เข้าเกณฑ์มาตรฐานตำแหน่ง หรือมาตรฐานวิทยฐานะ หรือไม่ผ่านกระบวนการเลื่อนตำแหน่ง หรือกระบวนการเลื่อนวิทยฐานะตามกฎหมาย หลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ. กำหนด หรือผู้สั่งสั่งไม่ถูกต้อง หรือไม่มีอำนาจสั่ง ให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ สั่งให้ผู้นั้นกลับไปดำรงตำแหน่ง หรือวิทยฐานะเดิมโดยพลัน ในกรณีเช่นนี้ ไม่กระทบกระเทือนถึงการใดที่ผู้นั้นได้ปฏิบัติตามอำนาจและหน้าที่ และการรับเงินเดือน หรือผลประโยชน์อื่นที่ได้รับไปแล้ว หรือมีสิทธิจะได้รับจากทางราชการในระหว่างที่ได้รับการเลื่อนตำแหน่ง หรือเลื่อนวิทยฐานะนั้น เว้นแต่ ก.ค.ศ. จะอนุมัติให้เลื่อนตำแหน่ง หรือเลื่อนวิทยฐานะ ในกรณีนั้นเป็นพิเศษ เฉพาะราย

ผู้ที่ถูกสั่งให้กลับไปดำรงตำแหน่งหรือวิทยฐานะเดิมตามวรรคหนึ่ง ให้ได้รับเงินเดือนที่พึงจะได้รับตามสถานะเดิม ถ้าหากผู้นั้นไม่ได้เลื่อนตำแหน่งหรือเลื่อนวิทยฐานะ รวมทั้งให้มีสิทธิได้รับการประเมินผลการปฏิบัติงาน ในรอบปีสำหรับตำแหน่งหรือวิทยฐานะเดิม และให้ถือว่าผู้นั้นไม่มีและไม่เคยมีสถานภาพอย่างใดที่ได้รับเลื่อนตำแหน่ง หรือเลื่อนวิทยฐานะนั้น”

กล่าวโดยสรุปคือ หากมีการยกเลิกคำสั่งให้เลื่อนวิทยฐานะแก่ข้าราชการผู้ใด โดยผลของมาตรา ๖๓ หน่วยงานไม่อาจเรียกเงินค่าตอบแทนที่ข้าราชการผู้นั้นได้รับไปในช่วงที่ได้รับการเลื่อนวิทยฐานะคืนได้นอกจากนี้ แม้จะกำหนดให้มีคำสั่งให้กลับไปดำรงตำแหน่งเดิม แต่ก็ยังคงมีสิทธิที่จะเลื่อนเงินเดือนตามตำแหน่ง และวิทยฐานะเดิมอีกด้วย

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง การเรียกให้เจ้าหน้าที่คืนเงินเดือน หรือผลประโยชน์อื่นที่ได้รับไว้ในกรณีที่มีการออกคำสั่งเลื่อน และแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เรื่องเสร็จที่ ๓๕/๒๕๖๒ สรุปได้ดังนี้ “คำสั่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรณีการเลื่อนและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง เป็นคำสั่งที่ออกโดยอาศัยอำนาจตาม พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ และคำสั่งนั้นมีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของข้าราชการรายนั้น จึงเป็น “คำสั่งทางปกครอง” ตามมาตรา ๕ แห่ง พ.ร.บ. วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ และเมื่อการเลื่อนและแต่งตั้งมิได้ดำเนินการให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จึงทำให้คำสั่งดังกล่าวเป็นคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่โดยที่คำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายในกรณีนี้ เป็นคำสั่งที่ทำให้ข้าราชการมีหน้าที่และอำนาจตามที่กฎหมายกำหนด ไม่ใช่เป็นคำสั่งที่เป็นการให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดในลักษณะเดียวกับเงินหรือทรัพย์สินโดยตรง ตามมาตรา ๕๑ วรรคหนึ่ง แห่ง พ.ร.บ. วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ประกอบกับเงินเดือน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดที่ได้รับไปในช่วงดำรงตำแหน่ง

นั้นเป็นสิทธิตามกฎหมายที่จะได้รับเพื่อตอบแทนการทำงานให้แก่ทางราชการ การเรียกเงินดังกล่าวคืนจึงต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้เช่นเดียวกัน ทั้งนี้ เป็นไปตามแนวความเห็นของคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง ในเรื่องเสรีที่ ๘๘๑/๒๕๕๗ และเรื่องเสรีที่ ๖๘๕/๒๕๕๑ ดังนั้น การเรียกคืนเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดที่ข้าราชการได้รับไว้ในส่วนที่ไม่มีสิทธิจะพึงได้รับ จึงต้องพิจารณาว่ามีกฎหมายกำหนดเรื่องดังกล่าวไว้ โดยเฉพาะหรือไม่ อย่างไร เมื่อพิจารณา พ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการเลื่อนและแต่งตั้งข้าราชการแล้ว จะเห็นได้ว่า มาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง บัญญัติไว้โดยชัดเจนว่า “ในกรณีที่มิมีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการแต่งตั้งให้เลื่อนตำแหน่ง โดยไม่เข้าเกณฑ์มาตรฐานตำแหน่ง ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๕๓ จะต้องสั่งให้ผู้นั้นกลับไปดำรงตำแหน่งเดิมโดยพลัน แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงการรับเงินเดือนหรือผลประโยชน์ที่ได้รับไปแล้ว หรือมีสิทธิจะได้รับจากทางราชการในระหว่างที่ได้รับการเลื่อนตำแหน่งนั้น ด้วยเหตุนี้ การที่มาตรา ๖๓ วรรคหนึ่ง แห่ง พ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาฯ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้เป็นการเฉพาะว่า การสั่งให้บุคลากรทางการศึกษากลับไปดำรงตำแหน่งเดิมนั้นไม่กระทบกระเทือนถึงการรับเงินเดือน หรือผลประโยชน์อื่นใดที่บุคลากรทางการศึกษาผู้นั้นได้รับไปแล้วในระหว่างที่ได้รับการเลื่อนตำแหน่ง ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จึงไม่อาจอาศัยอำนาจตามกฎหมายดังกล่าวเรียกคืนเงินเดือน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดในส่วนที่ข้าราชการได้รับไว้อันเนื่องมาจากผลของคำสั่งที่ถูกยกเลิกไปได้ ซึ่งเป็นไปตามแนวทางเดียวกันกับความเห็นของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๘) ในเรื่องเสรีที่ ๑๒๗๓/๒๕๕๔ ที่ได้เคยวินิจฉัยไว้แล้ว”

บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่อง การแต่งตั้งข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภทอำนวยการระดับต้น เรื่องเสรีที่ ๘๘๑/๒๕๕๗ สรุปได้ดังนี้ “คำสั่งย้ายข้าราชการเพื่อไปแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นเพียงคำสั่งที่ทำให้บุคคลที่ได้รับแต่งตั้งมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด ไม่ใช่เป็นคำสั่งที่เป็นการให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์ใดในลักษณะเดียวกับเงินหรือทรัพย์สินโดยตรง ประกอบกับ เงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง ทรัพย์สินหรือประโยชน์ใดที่ได้รับไปในระหว่างดำรงตำแหน่งก็เป็นสิทธิตามกฎหมายที่จะได้รับเพื่อตอบแทนการทำงานให้แก่ทางราชการ ซึ่งการเรียกคืนจะต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้เช่นเดียวกัน ทั้งนี้ ตามความเห็นของคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองที่ให้ไว้ในเรื่องเสรีที่ ๕๒๔/๒๕๕๑ และเรื่องเสรีที่ ๖๘๕/๒๕๕๑ สำหรับกรณีตามข้อหาข้อนี้ เมื่อสำนักงานได้ออกคำสั่งเพื่อย้ายข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งเลขานุการกรม คำสั่งดังกล่าวจึงไม่ใช่คำสั่งทางปกครองซึ่งเป็นการให้เงินฯ ตามมาตรา ๕๑ แห่ง พ.ร.บ. วิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ประกอบกับกรณีนี้ไม่มีกฎหมายใดกำหนดไว้โดยเฉพาะให้สำนักงานเรียกเงินเดือนและประโยชน์ตอบแทนคืนได้ ดังนั้น แม้จะปรากฏข้อเท็จจริงว่า ผู้ได้รับแต่งตั้งตามคำสั่งดังกล่าวเป็นเจ้าหน้าที่ที่ทำคำสั่ง พร้อมทั้งเสนอต่อเลขาธิการเพื่อให้ตนเองได้รับแต่งตั้งและมีพฤติการณ์ปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง หรือได้ใช้ข้อความซึ่งไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วนในสาระสำคัญ หรือได้รู้ถึงความไม่ชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครองในขณะที่ได้รับคำสั่งทางปกครอง หรือการไม่รู้นั้นเป็นไปโดยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง เกี่ยวกับการออกคำสั่งแต่งตั้งให้ข้าราชการดำรงตำแหน่งประเภทอำนวยการระดับต้นที่จะต้องได้รับความเห็นชอบจากปลัดกระทรวงก่อนก็ตาม สำนักงานก็ไม่อาจออกคำสั่งทางปกครองเรียกให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งคืนเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง ทรัพย์สิน และประโยชน์อื่นใดที่ได้รับไปในระหว่างดำรงตำแหน่งได้”

กล่าวคือ หากมีการยกเลิกคำสั่งให้มิ หรือเลื่อนวิทยฐานะแก่ข้าราชการผู้ใดแล้ว หน่วยงานไม่อาจออกคำสั่งเรียกให้ผู้ได้รับแต่งตั้งคืนเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดที่ได้รับไปในระหว่างดำรงตำแหน่งได้ แล้วพบกันใหม่ฉบับหน้า สวัสดีค่ะ

บรรณานุกรม

พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง การเรียกให้เจ้าหน้าที่คืนเงินเดือน หรือผลประโยชน์อื่นที่ได้รับไว้ในกรณีที่มีการออกคำสั่งเลื่อน และแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้นโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เรื่องเสร็จที่ ๓๕/๒๕๖๒

บันทึกคณะกรรมการวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง เรื่อง การแต่งตั้งข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภทอำนวยการระดับต้น เรื่องเสร็จที่ ๘๘๑/๒๕๕๗